

ARTSKYDDSDUTREDNING FÖR FÅGLAR I TAMMSVIK, UPPLANDS-BRO KOMMUN

Utredning av påverkan på fågelarter samt behov av skyddsåtgärder med avseende på artskyddsförordningens bestämmelser

13 februari 2025
Slutversion

EKOLOGI
GRUPPEN

Beställning: Credentia AB
Framställt av: Ekologigruppen AB
www.ekologigruppen.se
Telefon: 08-525 201 00
Slutversion: 13 februari 2025
Uppdragsansvarig: Stina Hällholm
Medverkande: Fingal Gyllang, Ebba Melin
Intern granskning av rapport: Malin Löfgren
Foton: Om inget annat anges: Ekologigruppen AB
Illustrationer och kartor: Ekologigruppen AB
Internt projektnummer: 10844
Bild på framsidan visar en gulsparv. Foto: Malin Löfgren

**EKOLOGI
GRUPPEN**

Innehåll

Sammanfattning	2
Bakgrund	4
Planerad bebyggelse	5
Mål och syfte	7
Avgränsningar	7
Kunskapsunderlag	9
Fåglar inom utredningsområdet	10
Naturvårdsrelevanta fågelarter	11
Icke naturvårdsrelevanta fågelarter	12
Påverkan	13
Detaljplanens påverkan på naturmiljön	13
Detaljplanens påverkan på fåglar	15
Skyddsåtgärder	22
Åtgärder för att undvika att döda fåglar och skada ägg och bon	22
Åtgärder för att uppfylla krav avseende störning av fåglar	22
Detaljerad utredning av naturvårdsrelevanta fågelarter	23
Sammanfattande tabell med föreslagna skyddsåtgärder	28
Förslag på ytterligare förstärkningsåtgärder	29
Referenser	30
Bilaga 1. Lagstiftning för fåglar	
Bilaga 2. Process vid artskyddsutredningar	
Bilaga 3. Icke naturvårdsrelevanta arter	

Sammanfattning

Bakgrund och syfte

Ekologigruppen har på uppdrag av Credentia AB tagit fram denna artskyddsutredning för fåglar i Tammsvik, Upplands-Bro kommun. Artskyddsutredningen är baserad på den fågelinventering som Ekologigruppen genomförde i detaljplaneområdet under 2021. Ytterligare information om noterade fågelarter i området har även inhämtats från databasen Artportalen, samt från lokala ornitologer. Denna artskyddsutredning omfattar sammanlagt 58 fågelarter. Av dessa arter är 21 naturvårdsrelevanta och 37 vanligt förekommande arter med stabila eller ökande populationer. Med naturvårdsrelevanta arter menas arter som är, eller nyligen har varit, rödlistade, är listade i fågeldirektivets bilaga 1 eller har en liten lokal population.

Ekologigruppen bedömer att fågelarter som har klassificerats som naturvårdsrelevanta oftast utgör sådana arter där hänsyn behöver tas för att bibehålla populationen av fågelarten på en tillfredställande nivå. Målet med utredningen är att beskriva och bedöma detaljplanens påverkan på fåglar och i förekommande fall ge generella förslag på skyddsåtgärder. Syftet med utredningen är att undvika att negativ påverkan på fåglarnas population sker samt att planen inte ska strida mot artskyddsförordningens bestämmelser.

Lagstiftning

Alla vilt förekommande fågelarter i Sverige är fridlysta enligt artskyddsförordningens 4 §. Det innebär att det är förbjudet att avsiktligt döda vilda fåglar eller förstöra deras bon, ägg eller ungar, samt skada eller avsiktligt störa fåglar så att risk finns för att en arts population inte kan upprätthållas på en tillfredställande nivå eller att möjligheten att återupprätta en redan liten population till en tillfredsställande nivå förhindras (Artskyddsförordningen 2007:845)

Detaljplanens påverkan på naturmiljön

Detaljplanen för Tammsvik innebär att framförallt naturvärden av påtagligt och visst naturvärde ianspråkats. De områden som bedömdes hysa högsta och höga naturvärden kommer att undantas från exploatering.

Detaljplanens påverkan på fågelarter

Genomförda inventeringar och insamlade data visar att det förekommer nio naturvårdsrelevanta fågelarter: entita (NT), gråkråka (NT), grönfink (EN), gulsparr (NT), stare (VU) och tornseglare (EN), samt göktyta, näktergal och stjärtmes (små lokala populationer) vilka konstaterades häcka eller troligen häckade i detaljplaneområdet 2021. Ytterligare fem rödlistade arter: björktrast (NT), buskskvätta (NT), rödvingetrast (NT), svartvit flugsnappare (NT) och ärtsångare (NT) noterades endast vid enstaka tillfällen och bedömdes inte häcka inom detaljplaneområdet 2021. Tre hackspettsarter; gröngöling (lokalt liten population), mindre hackspett (NT) och spillkråka (NT/FD) noterades födosöka vid enstaka tillfällen under inventeringen, men bedömningen är att arterna inte häckade i detaljplaneområdet under 2021.

Fyra av dessa nio arter: entita (NT), gulsparr (NT), stare (VU) och tornseglare (EN), bedöms kunna påverkas av detaljplanen eftersom miljöer som arterna nyttjar för häckning och födosökande försvinner.

Förslag till skyddsåtgärder

Utredningen visar att planförslagets nuvarande utformning bedöms kunna utlösa förbud enligt 4 § artskyddsförordningen för entita (NT), gulsparv (NT), stare (VU) och tornseglare eftersom exploateringen riskerar att medföra påverkan på möjligheten för dessa arter att upprätthålla populationerna på tillfredsställande nivåer. Bedömningen är att för dessa arter krävs skyddsåtgärder för att förbud enligt artskyddsförordningen inte ska utlösas.

För alla fågelarter:

- All avverkning, markarbeten, röjning och schaktning av markvegetation bör genomföras under icke häckningssäsong i syfte att undvika förbudet mot att döda och skada fåglar. Häckningssäsongen infaller i denna del av landet generellt den 15 mars–15 augusti. Denna åtgärd gäller för alla i området förekommande fågelarter.
- Spara alla hålträd i området så länge de inte utgör riskträd. Det är också viktigt att spara alla stående och liggande döda träd. Avverkade träd arrangeras till faunadepåer som placeras ut på lämpliga platser.
- Tillsä till viltvattnet inte växer igen och även fortsatt är fuktigt/blött. Den blöta miljön innebär att träd dör snabbare vilket medför att stående död ved skapas, vilket är positivt.
- Undvik så kallad ”städning” av naturmarken/skogarna i form av bortröjande av buskar, lövträd och annan undervegetation, förutom i de områden som planeras för bete.
- Behåll så många lövträd som möjligt. Spara al, asp, björk, ek, lind, lönn med mera. Plantera ersättningsträd av samma trädslag som de som avverkas.
- Spara och utveckla brynmiljöer. Plantering av inhemska blommande och bärande träd och buskar, till exempel oxel, rönn, en, hagtorn och nyponros.
- Undvik fragmentering av naturmark. Kanalisera boende/besökare till enskilda stigar/vägar.

För entita:

- I syfte att skapa lämpliga bomiljöer för arten bör 16 holkar anpassade för arten sättas upp i kvarvarande naturmark i detaljplaneområdet.
- Ringbarka totalt tio träd spritt i områdets naturmark. Skadan på trädet medför att trädet dör och att död ved utvecklas snabbare. Lämpliga träd att skada är t.ex. asp, björk och sälg av klenare dimensioner.

För gulsparv:

- Bevara och förstärk oskördade fält för att gynna födosökande gulsparv och andra fågelarter. Den öppna ytan direkt öster om den planerade bebyggelsen i nordöst utgörs redan till viss del av ett oskördat fält. Denna yta föreslås förstärkas genom att havre och solrosor sås in.

För stare:

- Under förutsättning att alla hålträd sparas och att det fortsättningsvis finns öppna gräsytor för födosök bedöms ingen påverkan ske. Om boträden avverkas bör staren fortsätta häckning säkerställas genom att 12 holkar lämpliga för arten sättas upp. Se till att det även efter den nya markanvändningen finns kortklippta gräsytor som staren kan födosöka på.

För tornseglare:

- Under förutsättning att de byggnader där arten häckade 2021 bevaras bedöms ingen påverkan ske. För att ytterligare gynna den hotade arten bör de nya byggnaderna förses med anpassade holkar alternativt takpannor anpassade för tornseglare.

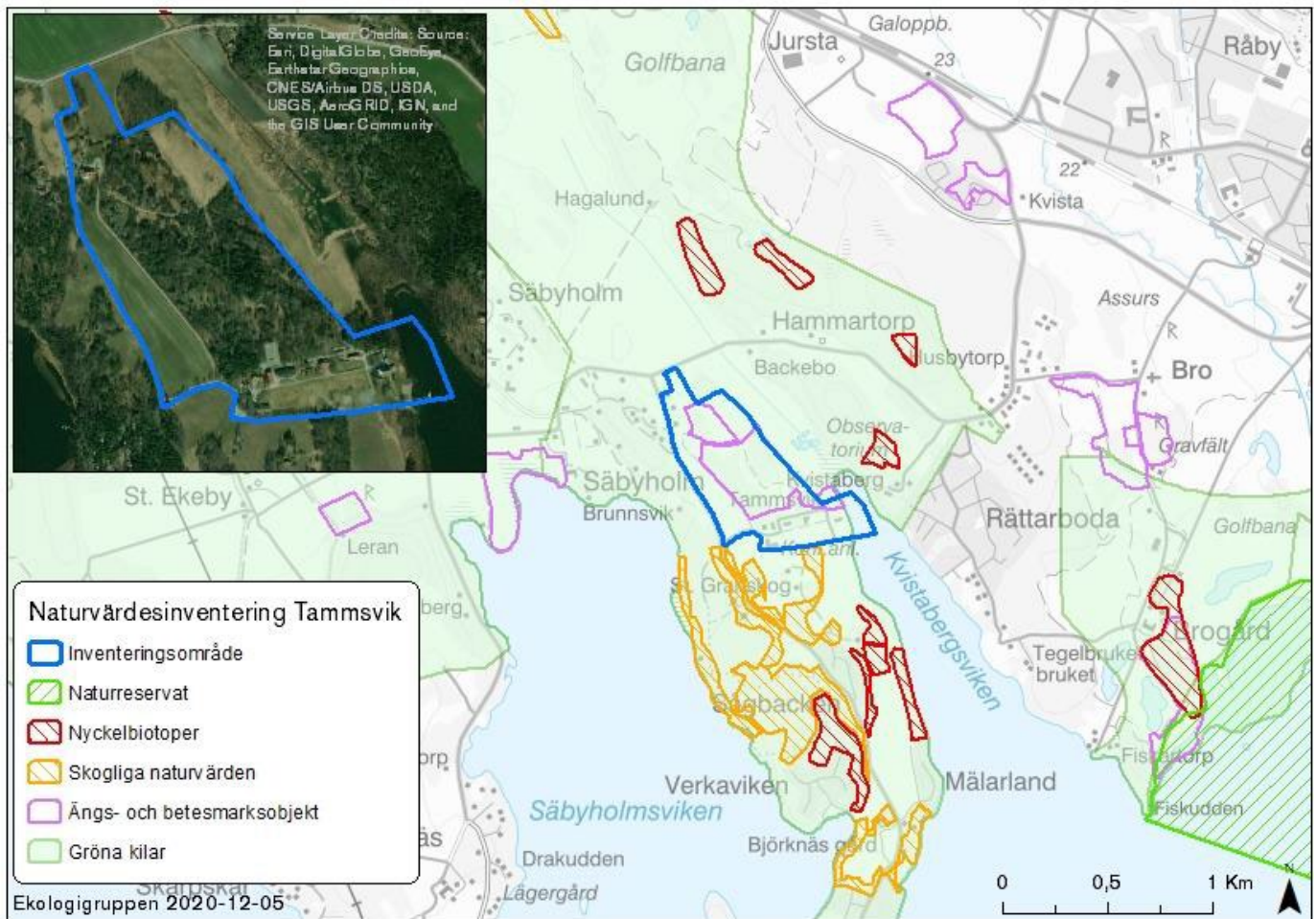
Kompensationsåtgärd för alla fågelarter men inte en nödvändig åtgärd för undvikande av förbud; återinför bete i områden som tidigare användes som betesmarker.

Bakgrund

Ekologigruppen har på uppdrag av Credentia AB tagit fram denna artskyddsutredning för fåglar i detaljplaneområde Tammsvik, Upplands-Bro kommun. Artskyddsutredningen är baserad på den fågelinventering som Ekologigruppen genomförde i detaljplaneområdet under våren 2021.

Inventeringsområdet är cirka 38 hektar stort. Den dominerande naturtypen utgörs av före detta betesmarker. Det finns både delvis öppna gräsmarker och så kallade trädbärande gräsmarker, det vill säga sådana gräsmarker som har förbuskats eller fått träduppslag när betet har upphört. Brukad åkermark finns också i nordöstra delen av inventeringsområdet. I sydost gränsar inventeringsområdet till Kvistabergsviken och centralt i området finns ett viltvatten. Mindre inslag av tallskog, samt parkmark och trädgård med stort inslag av gamla träd, förekommer också. Skogsmarken är inte särskilt påverkad av skogsbruksåtgärder, endast försiktiga gallringar har gjorts. Skogsbeståndens ålder varierar i området och i de äldsta partierna bedöms den genomsnittliga åldern vara cirka 120–150 år.

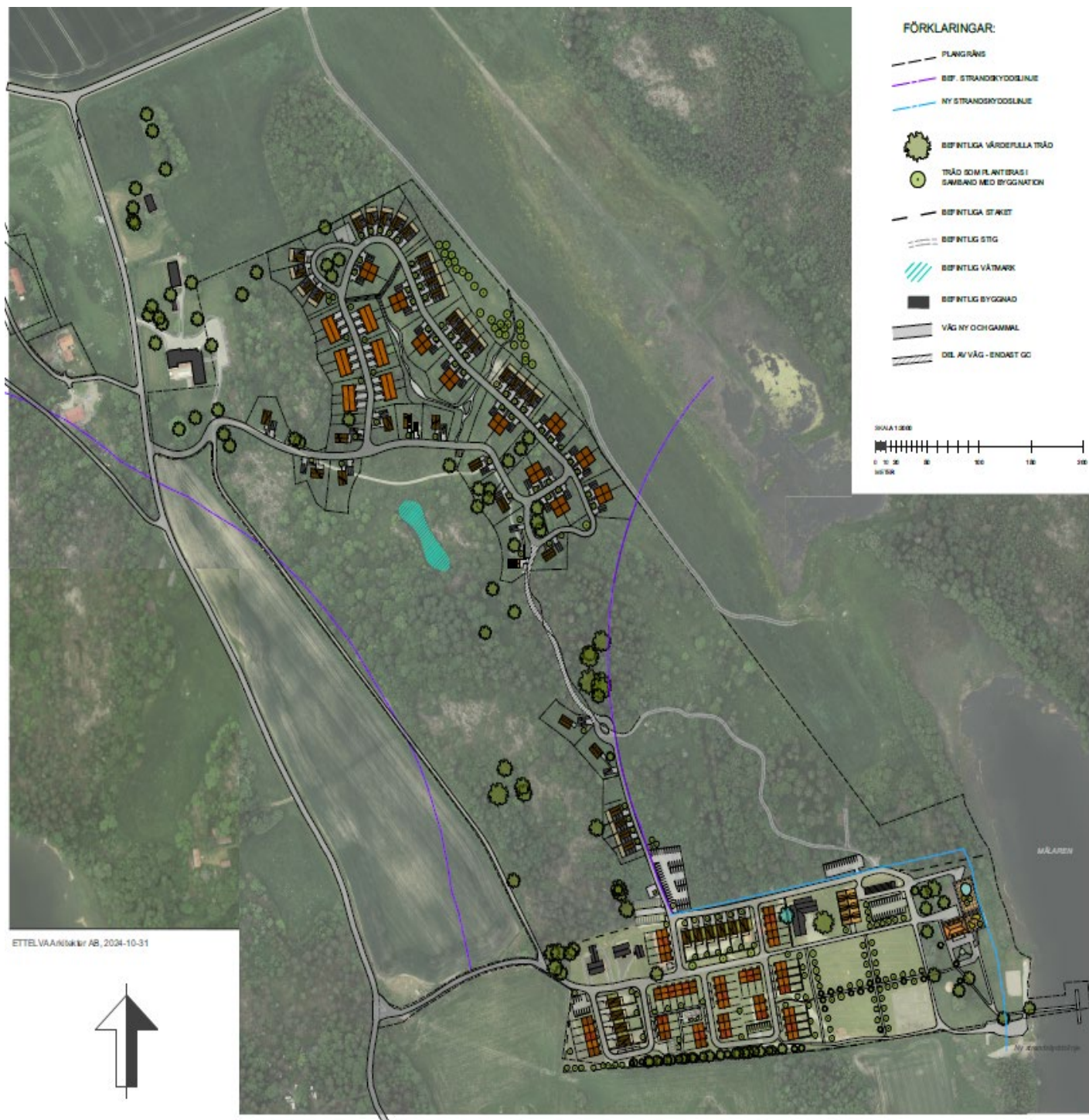
I häradsekonomska kartan från 1910 syns att området då till stor del utgjordes av lövskog med barrträd i anslutning till betesmark och annan jordbruksmark. Enligt historiska ortofoton från 1960- och 1970-talet var området till stor del fortfarande relativt öppet med undantag av mindre skogsklädda områden. Betesmarkerna verkar ha betats åtminstone fram till 2004 men hävdas (betas eller slåttas) inte längre och håller nu därför på att växa igen. Bebyggelse finns idag vid konferensanläggningen och den gamla herrgården i den södra delen av inventeringsområdet samt vid Villa Mälargården i nordväst (strax utanför planområdet). På flera platser i området förekommer utfodring av vilt vilket lockar till sig en del fågel.

Figur 1. Karta över inventeringsområdet (avgränsning i blått), områdets läge i landskapet samt omgivande områden med utpekade naturvärden. Artskyddsutredningen omfattar påverkan på fåglar i detaljplaneområdet och i direkt anslutning till detta

Planerad bebyggelse

Detaljplanen ska pröva möjligheten att utveckla konferensanläggningen Happy Tammsvik. Det finns även önskemål om att utveckla fastigheten med bostadsbebyggelse. Det föreslås cirka 140 stycken bostäder, fördelat på radhus, kedjehus, parhus och villor. I den norra delen planeras bebyggelsen att anläggas på dels öppen mark, dels på trädbevuxen mark. I den södra delen planeras den nya bebyggelsen ersätta befintlig bebyggelse, samt anläggas på öppna gräsytor.

TAMMSVIK DP
 UTREDNINGSSKISS
 Illustrationsplan, inkl. legend

UA135

ETTELVA ARKITEKTER /

Figur 2. Kartan redovisar detaljplaneområdet med planerad bebyggelse. Illustrationsplan erhållen från Ettlva arkitekter 2025-01-08.

Mål och syfte

Målet med utredningen är att beskriva och bedöma detaljplanens påverkan på fåglar och i förekommande fall ge generella förslag på skyddsåtgärder för att förhindra negativ påverkan på arternas populationer. Målet är vidare att uppfylla kunskapskravet i miljöbalken genom att visa hur skyddade arter fåglar beaktas vid genomförande av detaljplanen.

Syftet med utredningen är att undvika negativ påverkan på fåglar samt att planen inte ska strida mot artskyddsförordningen. För mer information om lagstiftning gällande fåglar hänvisas till Bilaga 1.

Avgränsningar

Under nedanstående rubriker redovisas avgränsningar för den aktuella artskyddsutredningen.

Geografisk avgränsning

Föreliggande artskyddsutredning omfattar den föreslagna exploaterings påverkan på fåglar utifrån exploaterings omfattning och förläggning i enlighet med förslaget i illustrationskartan (Figur 2). En artskyddsutredning är direkt kopplad till det detaljplaneförslag som legat till grund för utredningen. Om detaljplaneförslaget förändras kan också påverkan på skyddade arter förändras. Således kan artskyddsutredningen behöva uppdateras om den geografiska utbredningen av detaljplanen, eller föreslagen placering av byggnader, infrastruktur med mera ändras.

Arter som omfattas

Utredningen avser påverkan på samtliga fågelarter som finns noterade inom inventeringsområdet (Ekologigruppen 2021, Artportalen 2004–2025, Bo Hellberg muntligen 2021, 2025). Även arter som noterats i anslutning till inventeringsområdet har tagits i beaktande.

De fågelarter vars population bedöms riskera att påverkas negativt av detaljplanen, så kallade naturvårdsrelevanta arter (se faktaruta, sidan 8), har omfattats av särskilt noggranna utredningar.

Naturvårdsrelevanta fågelarter

Begreppet omfattar sådana fågelarter som i denna utredning behandlas med noggrann utredning och som särskilt ska beaktas vid tillämpning av artskyddsförordningen (Naturvårdsverket 2022). Tidigare har begreppet Prioriterade arter använts för motsvarande arter. Naturvårdsrelevanta fågelarter omfattar nedanstående kategorier:

Rödlistade arter

Den svenska rödlistan utarbetas av Artdatabanken. Rödlistan uppdateras vart femte år och den senaste rödlistan gavs ut 2020. Rödlistan i sig innebär inget skydd utan anger olika arters risk att dö ut från Sverige. Arterna listas i olika rödlistkategorier beroende på artens status. Det finns sex rödlistningskategorier: (RE) nationellt utdöd, (CR) akut hotad, (EN) starkt hotad, (VU) sårbar, (NT) nära hotad, (DD) kunskapsbrist. Arter utan känd minskning eller negativ påverkan och med tillräckligt stor population klassas som livskraftiga (LC), det vill säga ej rödlistade

Fågelarter listade i fågeldirektivets bilaga 1

Här listas arter som är särskilt skyddade i EU:s fågeldirektiv. För dessa arter måste respektive stat upprätta skyddade livsmiljöer. Dessa arter markeras med förkortningen FD.

Fågelarter med liten lokal population

Här innefattas arter som lokalt har en liten population men som inte är rödlistade då de är förhållandevis vanliga i ett nationellt perspektiv.

Fågelarter som uppvisar en negativ trend

Innefattar arter med tydligt negativ trend som är statistiskt säkerställd under en flerårig period, men som inte fångats upp i någon rödlisteklassning.

Föreslagna skyddsåtgärder

I utredningen föreslås skyddsåtgärder som bedöms nödvändiga eller lämpliga för att minska risken för att planen kommer i konflikt med artskyddsförordningen. Åtgärderna föreslås på ett generellt plan. Detaljerade anvisningar för åtgärder ingår inte. I möjligaste mån föreslås lokalisering för åtgärder inom detaljplaneområdet eller inom intilliggande område. Detaljutformning, projektering och exakt lokalisering av skyddsåtgärderna måste ske i det fortsatta planarbetet. Det är önskvärt att skyddsåtgärderna i så stor utsträckning som möjligt framgår av samrådshandlingarna.

Kunskapsunderlag

Kunskapsunderlag som inhämtats för denna artskyddsutredning utgörs av en fågelinventering (Ekologigruppen 2021c) och observationer registrerade i databasen Artportalen under perioden 2004–2025 (sökdatum 2025-01-10), samt information från lokala ornitologen Bo Hellberg muntligen 2025. Vidare har information om området inhämtats från den naturvärdesinventering och inventering av skyddsvärda träd som Ekologigruppen genomförde 2021 samt komplettering 2024 (Ekologigruppen 2021a, 2021b, 2024).

Osäkerheter kopplade till kunskapsunderlaget

Fågelinventeringen 2021 genomfördes med metoden förenklad revirkartering. Enligt metodbeskrivningen kan en sådan inventering uppgå till minst fyra, upp till cirka tio besök fördelat på olika tidpunkter under fåglars häckningstid och under samma år (Naturvårdsverket 2003). Revirkarteringen har viss grad av osäkerhet, särskilt vad gäller geografisk avgränsning av livsmiljö/revir. Avgränsning av livsmiljöer/revir för några av arterna bygger på endast två observationer. Ju färre observationer som revirkarteringen bygger på desto större osäkerhet finns vad gäller den geografiska avgränsningen av livsmiljön/reviret. Vi bedömer dock att inventeringen har så god säkerhet att kunskapskravet i miljöbalken uppfylls.

Det finns även en viss risk att arter med stora revir och arter som byter boplatz mellan åren missas vid en inventering ett enskilt år, trots att inventeringsområdet ingår i reviret.

Figur 3. Flera par av stare häckade i detaljplaneområdet. Alla paren häckade i hålträd. Staren är rödlistad i hotkategori VU - sårbar, eftersom artens population länge haft en nedåtgående trend.

Fåglar inom utredningsområdet

I samband med inventeringen påträffades 58 fågelarter i Tammsvik. Av dessa 58 arter är 21 naturvårdsrelevanta och 37 vanligt förekommande arter med stabila eller ökande populationer. Av de 58 påträffade arterna bedömdes 46 arter häcka i detaljplaneområdet Tammsvik. 14 av dessa arter är naturvårdsrelevanta, varav elva arter är rödlistade och tre arter är lokalt ovanliga. Åtta av de rödlistade arterna omfattas av kategori NT - nära hotade, en art av hotkategori VU - sårbar och två arter av kategori EN - starkt hotade. Samtliga påträffade naturvårdsrelevanta arter som påträffades vid inventeringarna 2021 redovisas nedan i Tabell 1, även de som endast tillfälligt uppehöll sig i området. De arter som bedöms kunna påverkas av detaljplanen redovisas i Tabell 2.

Några naturvårdsrelevanta arter kunde direkt uteslutas som häckande i området, Tabell 1. Dels arter som endast flög över området mellan Mälaren och åkermarkerna, till exempel de rödlistade arterna fiskmås (NT), skratmås (NT) och gråtrut (VU), dels sådana arter som konstaterades häcka strax utanför inventeringsområdet men som nyttjade detta vid födosök, till exempel skogsduva (tidigare rödlistad, lokalt liten population). Även de två hackspettsarterna spillkråka (NT) och gröngöling (tidigare rödlistad art) har kunnat uteslutas som häckfåglar i inventeringsområdet, trots att de tillfälligt har uppehållit sig i området. Dessa två hackspettar har stora revir, som möjligen omfattar Tammsvik, men där deras huvudsakliga livsmiljöer och boplatser sannolikt finns utanför inventeringsområdet. Hackmärken på träd i området tyder på att dessa hackspettar, sannolikt även mindre hackspett (NT), nyttjar skogarna i Tammsvik vid födosök under höst och vinter.

De mer vanligt förekommande arterna som har stabila eller ökande populationer och därmed ej är ej naturvårdsrelevanta redovisas i bilaga 3.

Figur 4. Två par entita, rödlistad som nära hotad - NT och som har minskat under lång tid, bedömdes häcka i detaljplaneområdet.

Naturvårdsrelevanta fågelarter

Tabell 1. Naturvårdsrelevanta fågelarter som påträffats i detaljplaneområdet eller i dess närhet under fågelinventeringen 2021 eller där fynd finns registrerade i databasen Artportalen (Sökning 2004-2025). Fågelarterna är sorterade i alfabetisk ordning. Efter artnamnet anges rödlistekategori: (EN) starkt hotad, (VU) sårbar, (NT) nära hotad, (LC) livskraftig. FD = fågeln är listad i fågeldirektivets bilaga 1. Under rubrik Förekomst/Häckningsstatus anges antalet par som bedömts säkert eller troligen häcka inom detaljplaneområdet och i dess närhet.

Art	FD/RK	Förekomst/ Häckningsstatus	Datum
Björktrast	NT	Ett möjligt revir centralt i området (Figur 8).	29/5
Buskskvätta	NT	Möjligt revir med sjungande hane i nordöstra delen (Figur 8).	17/6
Fiskmås	NT	Sedd överflygande vid varje inventeringstillfälle.	22/4, 20/5, 29/5, 17/6
Entita	NT	Ett par konstaterad häckning, vilka häckade vid viltäteln (kärret). Ett par trolig häckning i östra delen (Figur 6).	22/4, 20/5, 29/5, 17/6
Gråkråka	NT	Konstaterade häckningar. Ett par vid tallungen (bo med ungar) i sydvästra delen av inventeringsområdet, samt ett par centralt i inventeringsområdet (bo, upprörd/varmande) (Figur 7).	22/4, 20/5, 29/5, 17/6
Gråtrut	VU	Sedd överflygande vid varje inventeringstillfälle.	22/4, 20/5, 29/5, 17/6
Grönfink	EN	Två troliga revir (ett strax norr om Tammsviks herrgård och ett revir centralt). Två möjliga revir (i söder, vid Tammsviks herrgård) (Figur 6).	22/4, 20/5, 29/5, 17/6
Gröngöling	LC, liten lokal population	En hona kom från SV, landade kort centralt i inventeringsområdet, men förflyttade sig sedan till en lämplig häckmiljö (ekhage) strax nordost om inventeringsområdet. Fortsatte troligen vidare (Figur 6).	20/5. Artportalen 2024
Gulspurv	NT	Fyra säkra häckningar och ytterligare ett möjligt revir. Fyra par centralt i inventeringsområdet och ett par längst i norr. Flera observationer i inventeringsområdet. Viltäteln lockar till sig individer som sannolikt häckar utanför området vilket gör det svårt att uppskatta antal par (Figur 7).	22/4, 20/5, 29/5, 17/6
Göktyta	LC, liten lokal population	Ett par med tiggande ungar upptäcktes centralt/norr i inventeringsområdet (intill våtmarken) i juli i samband med en trädinventering.	7/7
Mindre hackspett	NT	Bedömdes inte häcka 2021. Hackmärken på träd i området tyder på att mindre hackspett nyttjar skogarna i Tammsvik vid födosök under höst och vinter.	22/4
Näktergal	LC, liten lokal population	Flera sjungande hanar. Senare på säsongen tillsammans med honor. Varnande vid närheten av boplatser. Totalt bedömdes sex revir finnas i detaljplaneområdet.	20/5, 29/5, 17/6

Art	FD/RK	Förekomst/ Häckningsstatus	Datum
Rödvingetrast	NT	Ett möjligt revir centralt i området (Figur 8).	22/4, 29/5
Skogsduva	LC, liten lokal population	Häckade i hålträd runt inventeringsområdet, men ej innanför. Sporadiskt uppträdde någon individ sjungandes i inventeringsområdet för att sedan förflytta sig utanför.	22/4, 20/5, 29/5, 17/6
Skrattmåså	NT	Sedd överflygande vid varje inventeringstillfälle.	22/4, 20/5, 29/5, 17/6
Spillkråka	NT/FD	En hane kom från SV, landade kort centralt i inventeringsområdet där den hävdade revir i en stående död tall i cirka 5 minuter. Fågeln förflyttade sig sedan till barrskogar nordost (andra sidan viltvattnet) för att fortsätta hävda revir i lämpliga häckmiljöer (Figur 6). Observationer på Artportalen rör förbiflygande individer.	29/5. Artportalen 2024, 2022
Stare	VU	Två par vid Villa Mälargården, två par vid Tammsviks herrgård. Konstaterade häckningar av samtliga par (i hålträd), Figur 6.	22/4, 20/5, 29/5, 17/6
Stjärtmes	LC, liten lokal population	Konstaterad häckning. Ett par fick ut en kull med ungar, höll till centralt i området. Boplatsen troligen i nordöstra delen av inventeringsområdet.	22/4, 17/6. Paret noterades även 7/4.
Svartvit flugsnappare	NT	Ett möjligt revir. En sjungande hane vid ett tillfälle centralt i området (Figur 8).	17/6
Tornseglare	EN	En säker häckning, samt ytterligare tre möjliga häckningar. Ett par som byggde bo vid Villa Mälargården. Ytterligare ett par observerades där men häckningsstatus är osäker. Även två par observerade vid Tammsviks herrgård, men som ej har konstaterats häcka i huset (Figur 8).	29/5, 17/6
Ärtsångare	NT	Ett möjligt revir. En individ uppehöll sig vid viltvattnet 29/5. En sjungande hane uppehöll sig tillfälligt vid herrgården i Tammsvik 20/5.	20/5, 29/5

Icke naturvårdsrelevanta fågelarter

I Bilaga 3 redovisas de icke naturvårdsrelevanta arter som noterats i utredningsområdet (Ekologigruppen 2024, Artportalen sökperiod 2004–2025), Bo Hellberg muntligen 2025. För dessa arter bedöms generellt att detaljplanen inte riskerar att förhindra möjligheten att upprätthålla populationen av arten på en tillfredställande nivå. Dessa arter utreds därför inte närmare i denna artskyddsutredning.

Påverkan

Under följande rubriker görs en bedömning av den påverkan på fåglar som detaljplanen kan komma att innebära. Därefter görs en beskrivning av ett antal osäkerhetsfaktorer vid bedömning av påverkan.

Detaljplanens påverkan på naturmiljön

Vid naturvärdesinventeringen som gjordes i området (Ekologigruppen 2021a och 2024) identifierades tre objekt med högsta naturvärde (klass 1), nio objekt med högt naturvärde (klass 2), 16 objekt med påtagligt naturvärde (klass 3) och tre objekt med visst naturvärde (klass 4). (se faktaruta om naturvärdesklasser nedan). Objekten med högsta naturvärde består av två artrika naturbetesmarker med värdefulla träd och buskar och ett objekt med en orörd och vegetationsrik grund del av Kvistabergsviken. Dessutom mättes särskilt skyddsvärda träd in (Ekologigruppen 2021b) vilket resulterade i 42 särskilt skyddsvärda träd och 58 skyddsvärda träd.

Detaljplanen för Tammsvik innebär att framförallt naturvärden av påtagligt och visst naturvärde ianspråkta. De områden som bedömdes hysa högsta och höga naturvärden kommer att undantas från exploatering (Figur 5).

Naturvärdesklasser

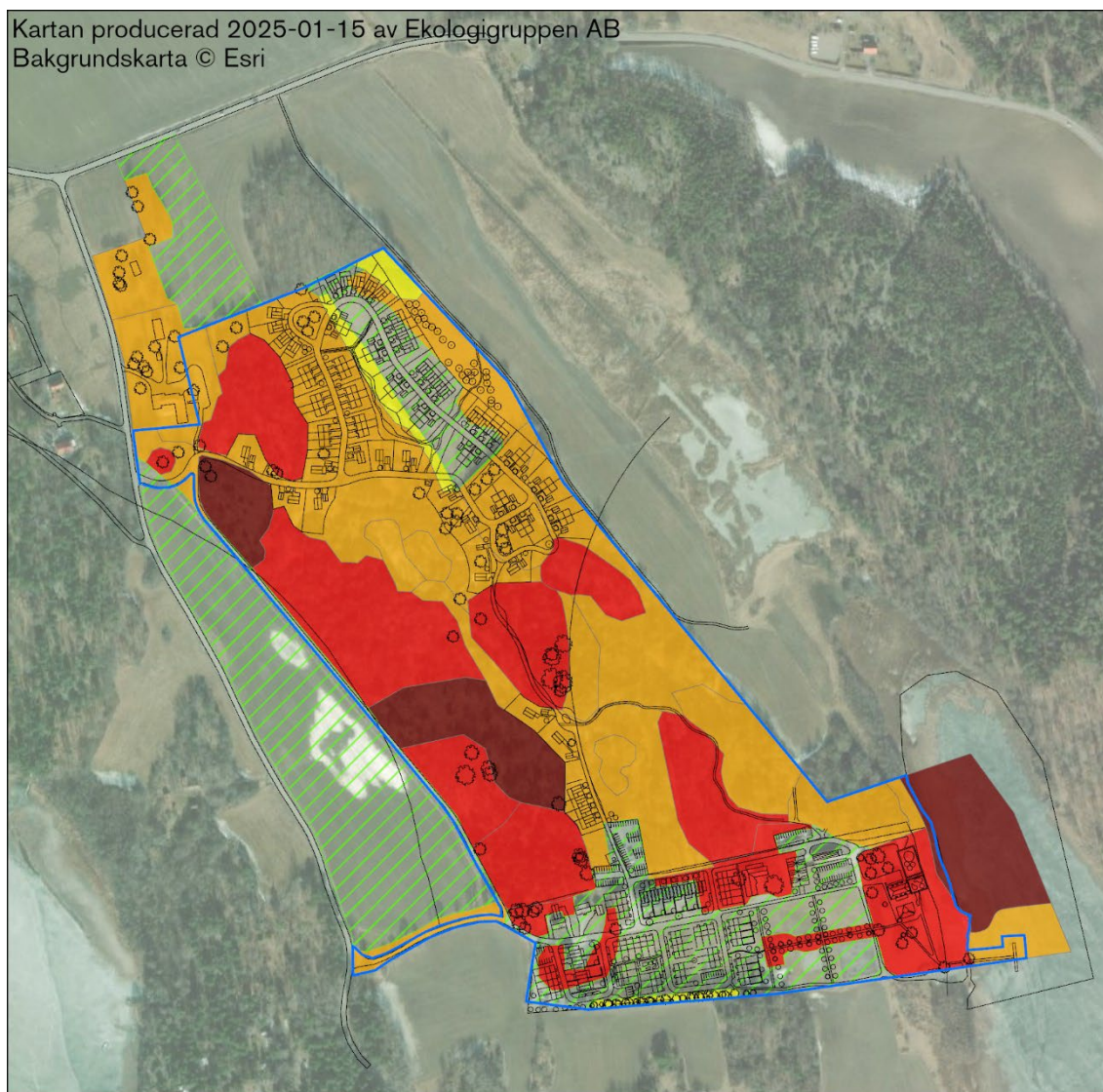
Följande naturvärdesklasser finns i SIS standard 199000:2014.

Högsta naturvärde, naturvärdesklass 1. Störst positiv betydelse för biologisk mångfald

Högt naturvärde, naturvärdesklass 2. Stor positiv betydelse för biologisk mångfald.

Påtagligt naturvärde, naturvärdesklass 3. Påtaglig positiv betydelse för biologisk mångfald.

Visst naturvärde, naturvärdesklass 4. Viss betydelse för biologisk mångfald.

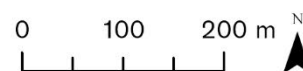
Naturvärdesinventering Tammsvik, 2025

Naturvärdesinventering

- Högsta naturvärde - Klass 1
- Høgt naturvärde - Klass 2
- Påtagligt naturvärde - Klass 3
- Visst naturvärde - Klass 4
- Lågt naturvärde

— Strukturplan

— Planområde

Figur 5. Kartan redovisar detaljplaneområdet med planerad bebyggelse. Strukturplan erhållen från EttElva arkitekter 2025-01-08.

Detaljplanens påverkan på fåglar

Nedan görs först en bedömning av den påverkan på fågelarter som den planerade bebyggelsen inom detaljplaneområdet bedöms innebära. Därefter följer förslag på skyddsåtgärder som bedöms som nödvändiga för att detaljplanen inte ska komma i konflikt med artskyddsförordningen.

Genomförda inventeringar och insamlade data visar att det förekommer nio naturvårdsrelevanta fågelarter: entita (NT), gråkråka (NT), grönfink (EN), gulspurv (NT), stare (VU) och tornseglare (EN), samt göktyta, näktergal och stjärtmes (små lokala populationer) vilka konstaterades häcka eller troligen häckade i detaljplaneområdet 2021 (Tabell 2).

Ytterligare fem rödlistade arter: björktrast (NT), buskskvätta (NT), rödvingetrast (NT), svartvit flugsnappare (NT) och ärtsångare (NT) noterades endast vid enstaka tillfällen och bedömdes inte häcka inom detaljplaneområdet 2021.

De rödlistade arterna fiskmås (NT), gråtrut (VU) och skrattnås noterades endast förbiflygande. Lämpliga häckningsmiljöer saknas i detaljplaneområdet för dessa arter.

Tre hackspettsarter; gröngöling (lokalt liten population), mindre hackspett (NT) och spillkråka (NT/FD) noterades under födosök vid enstaka tillfällen under inventeringen, men bedömningen är att arterna inte häckade i detaljplaneområdet under 2021 (Tabell 2). Spillkråka finns också noterad på Artportalen både 2022 och 2024 men inte med kriterier som tyder på häckning. Alla dessa hackspettsarter har stora revir och detaljplaneområdet kan möjligen delvis ingå i något revir.

Fyra av dessa nio arter: entita (NT), gulspurv (NT), stare (VU) och tornseglare (EN), bedöms kunna påverkas av detaljplanen eftersom miljöer som arterna nyttjar för häckning och födosökande försvinner.

Eftersom inventeringen endast omfattade fyra besök i häckningstid, och påbörjades i slutet av april, finns det en viss osäkerhet kring de arter som börjar sin häckning tidigare på året, till exempel hackspettsarterna. Ingen av dessa arter bedömdes häcka i området 2021, men kan ha förbisetts då de tystnar och blir mer svårinventerade när de har börjat sin häckning.

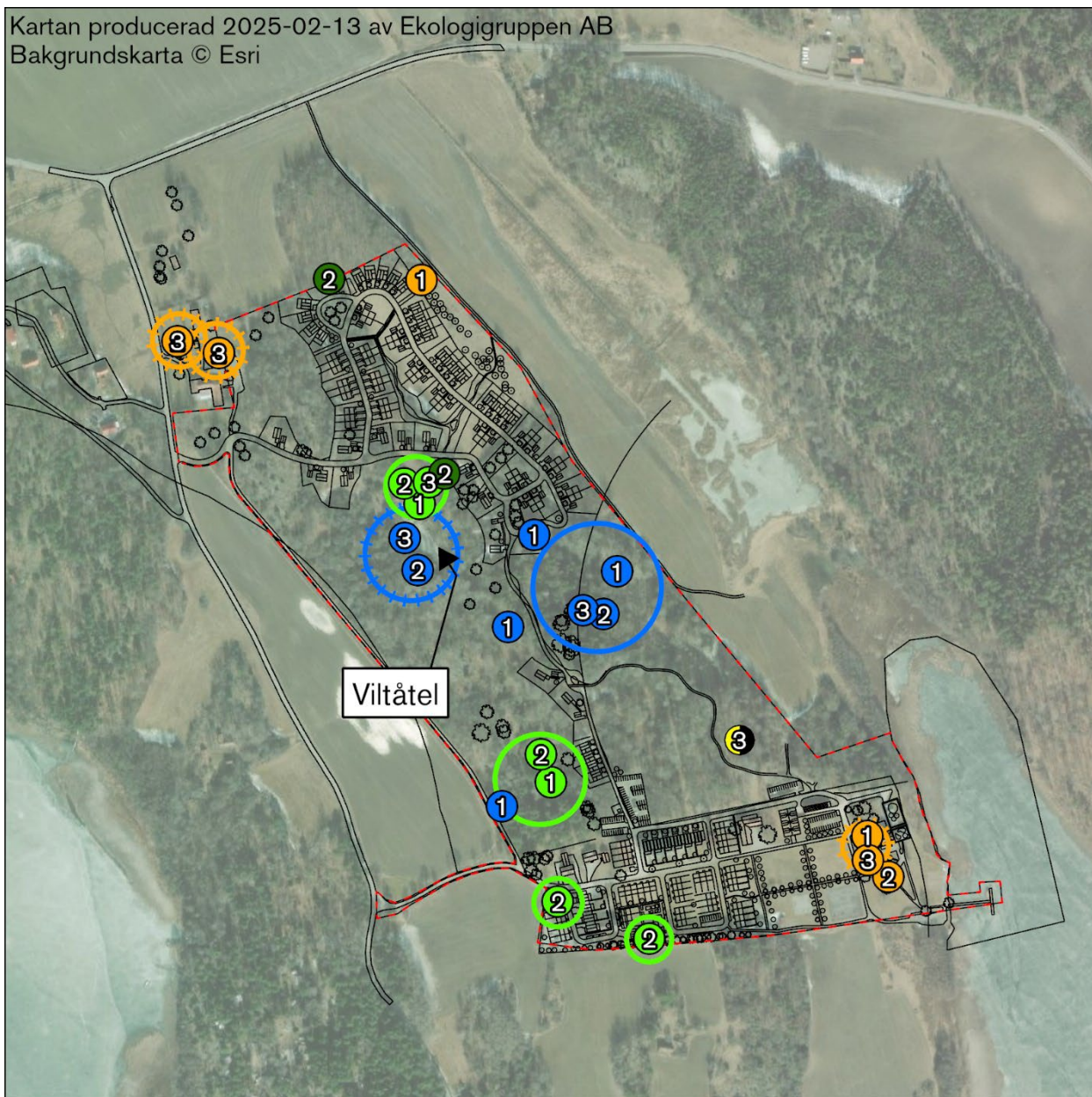
Ytterligare en art, göktyta (lokalt ovanlig med liten population) konstaterades häcka i området under 2021. Tiggande ungar hördes i samband med trädinventeringen som genomfördes av Ekologigruppen (Ekologigruppen 2021).

Av kartorna (Figur 6-8) framgår var de naturvårdsrelevanta arterna påträffades under inventeringen 2021, samt i förekommande fall avgränsade revir för arterna. De avgränsade reviren är inte exakta utan endast schematiska.

Tabell 2. Tabellen redovisar de naturvårdsrelevanta arter som bedömdes häcka i detaljplaneområdet 2024 och om de riskerar att påverkas av den nya markanvändningen. Fågelarterna är sorterade i alfabetisk ordning. Efter artnamnet anges rödlistekategori: (EN) starkt hotad, (VU) sårbar, (NT) nära hotad, (LC) livskraftig.

Art	Förekomst/ Häckningsstatus	Risk för störning som påverkar lokal population
Entita (NT)	I Tammsvik påträffades entita centralt i inventeringsområdet, ett par matade ungar vid viltäteln vid viltvattnet, och ytterligare ett par höll till öster om denna (dock ej konstaterad häckning – endast trolig), Figur 6.	Ja. Arten har minskat under lång tid. Lämpliga livsmiljöer ianspråkats. Under förutsättning att skyddsåtgärder genomförs bedöms ingen påverkan ske.
Gråkråka (NT)	I Tammsvik häckade gråkråka med två par, centralt i området och i sydväst, Figur 7.	Nej. Arten har stor lokal population, ej störningskänslig, häckmiljö bedöms ej som begränsande, förekommer ofta i närheten av människan. De miljöer där arten häckade 2021 kommer ej att påverkas/averkas.
Grönfink (EN)	I Tammsvik förekom två troliga revir, samt två möjliga revir (tillfälligt sjungande hanar). Ingen säker häckning kunde konstateras, Figur 6.	Nej. Ej höga krav på häckplats. Häckmiljö bedöms ej som begränsande, stor lokal population, sjukdom begränsar utbredningen av arten. Ej störningskänslig.
Gröngöling (LC)	Fynd under inventeringen och på Artportalen rör främst förbiflygande individer eller hörda individer.	Nej. Arten bedömdes inte häcka i inventeringsområdet 2021 och det saknas indikationer på häckning före och efter 2021. Senaste observationen på Artportalen rör en förbiflygande individ i december 2024.
Gulspurv (NT)	I Tammsvik förekommer gulspurv i de buskmarker som har uppstått efter att betet har upphört i området. Fyra par har konstaterats häcka i inventeringsområdet, samt ytterligare ett möjligt revir, Figur 7. Tre av paren häckade inom detaljplaneområdet.	Ja. Arten har stor lokal population men har minskat under en lång tid. Två av reviren ligger i områden där ny bebyggelse planeras. Under förutsättning att skyddsåtgärder genomförs bedöms ingen påverkan ske.
Göktyta (LC, lokalt liten population)	Häckning i närheten av viltvattnet 2021.	Nej. Platsen för häckningen 2021 kommer inte ianspråkats av den nya bebyggelsen.
Mindre hackspett (NT)	Hackmärken i inventeringsområdet.	Nej. Arten noterades inte under inventeringen 2021. Det finns inga fynd i inventeringsområdet enligt Artportalen, sökning 2000-2025.
Näktergal (LC, lokalt liten population)	Flera sjungande hanar, senare på säsongen tillsammans med honor. Varnande vid närheten av boplatser.	Nej. Det kommer fortsättningsvis finnas lämpliga häckningsmiljöer för arten i området.
Spillkråka (NT/FD)	Fynd under inventeringen och på Artportalen rör främst förbiflygande individer eller hörda individer.	Nej. Arten bedömdes inte häcka i inventeringsområdet 2021 och det saknas indikationer på häckning före och efter 2021. Senaste observationen på Artportalen rör en förbiflygande individ i februari 2024.

Art	Förekomst/ Häckningsstatus	Risk för störning som påverkar lokal population
Stare (VU)	I Tammsvik häckar arten i ihåliga ekar (vid herrgården) och i ihåliga äppelträd vid Villa Mälargården. Totalt konstaterades fyra par häcka i området, Figur 6. Ett av paren bedöms häcka precis utanför detaljplaneområdet.	Ja. Arten har minskat under lång tid. Under förutsättning att alla hålträd sparas (så länge träden ej utgör riskträd) och att det fortsättningsvis finns öppna gräsytor för födosök bedöms ingen påverkan ske. Ej höga krav på livsmiljö.
Stjärtmes (LC, lokalt liten population)	Konstaterad häckning. Boplatsen troligen i nordöstra delen av inventeringsområdet.	Nej. Platsen för häckningen 2021 kommer inte ianspråk av den nya bebyggelsen.
Tornseglare (EN)	I Tammsvik konstaterades tornseglare häcka vid Villa Mälargården, precis utanför detaljplaneområdet. Ytterligare tre möjliga revir förekom vid herrgården och i inventeringsområdet, Figur 8.	Ja. Arten har minskat under en lång tid. Under förutsättning att de byggnader där arten häckade 2021 bevaras bedöms ingen påverkan ske. De nya byggnaderna bör förses med holkar alternativt takpannor anpassade för tornseglare.

Artskyddsutredning fågel Tammsvik, 2025

— Strukturplan

- - - Planområde

Artobservation, siffra
 anger inventeringstillfälle

● Entita (NT)

● Grönfink (EN)

● Gröngöling (LC)

● Spillkråka (NT)

● Stare (VU)

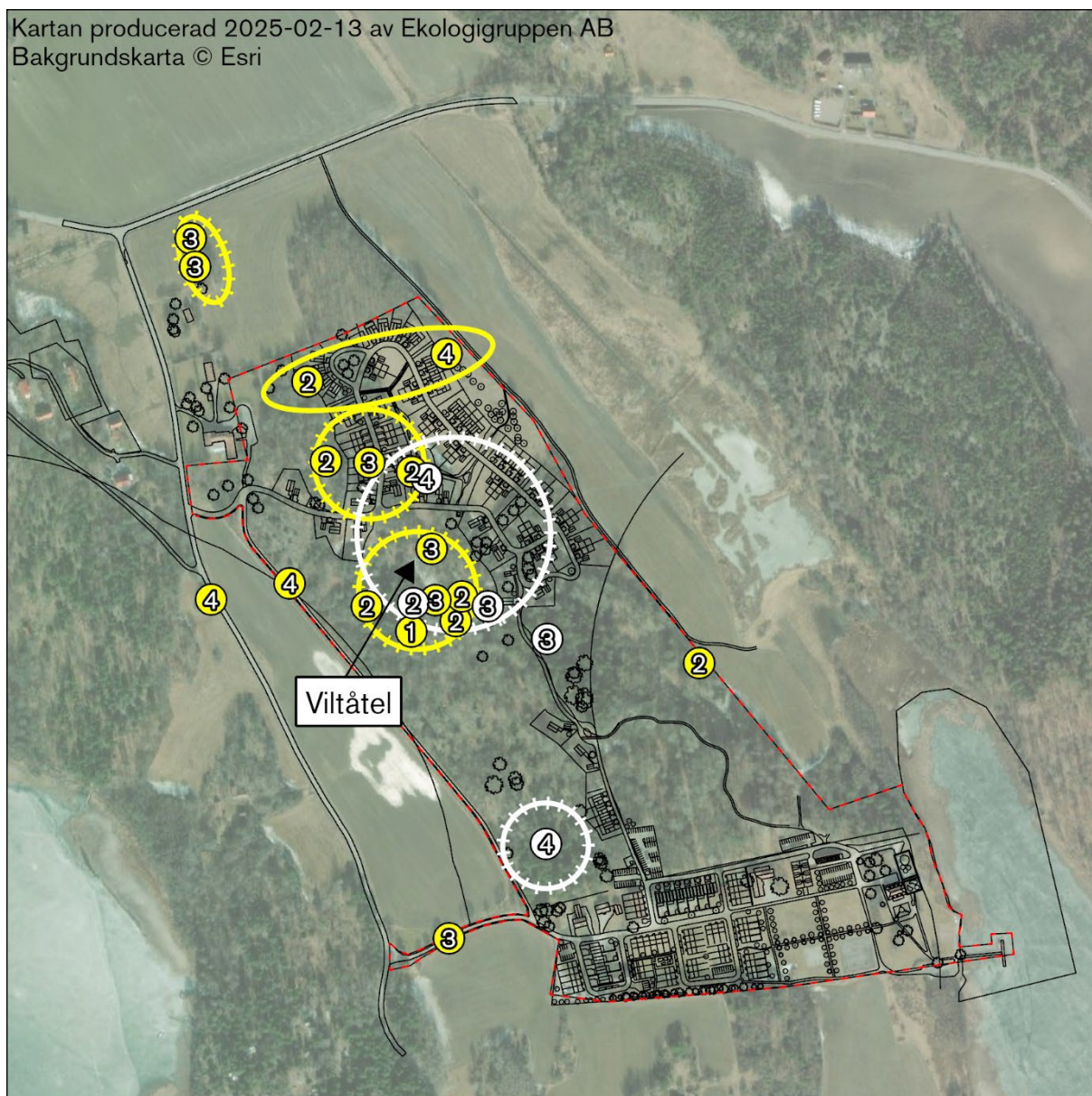
Revir, färg anger art

☞ Konstaterad häckning

☞ Trolig häckning

0 100 200 m N

Figur 6. Observationer och avgränsade revir för entita, grönfink, gröngöling, spillkråka och stare i förhållande till planerad bebyggelse.

Artskyddsutredning fågel Tammsvik, 2025

— Strukturplan

- - - Planområde

Artobservation, siffror
 anger inventeringstillfälle

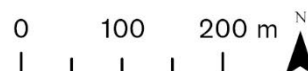
● Gulsparv (NT)

○ Gråkråka (NT)

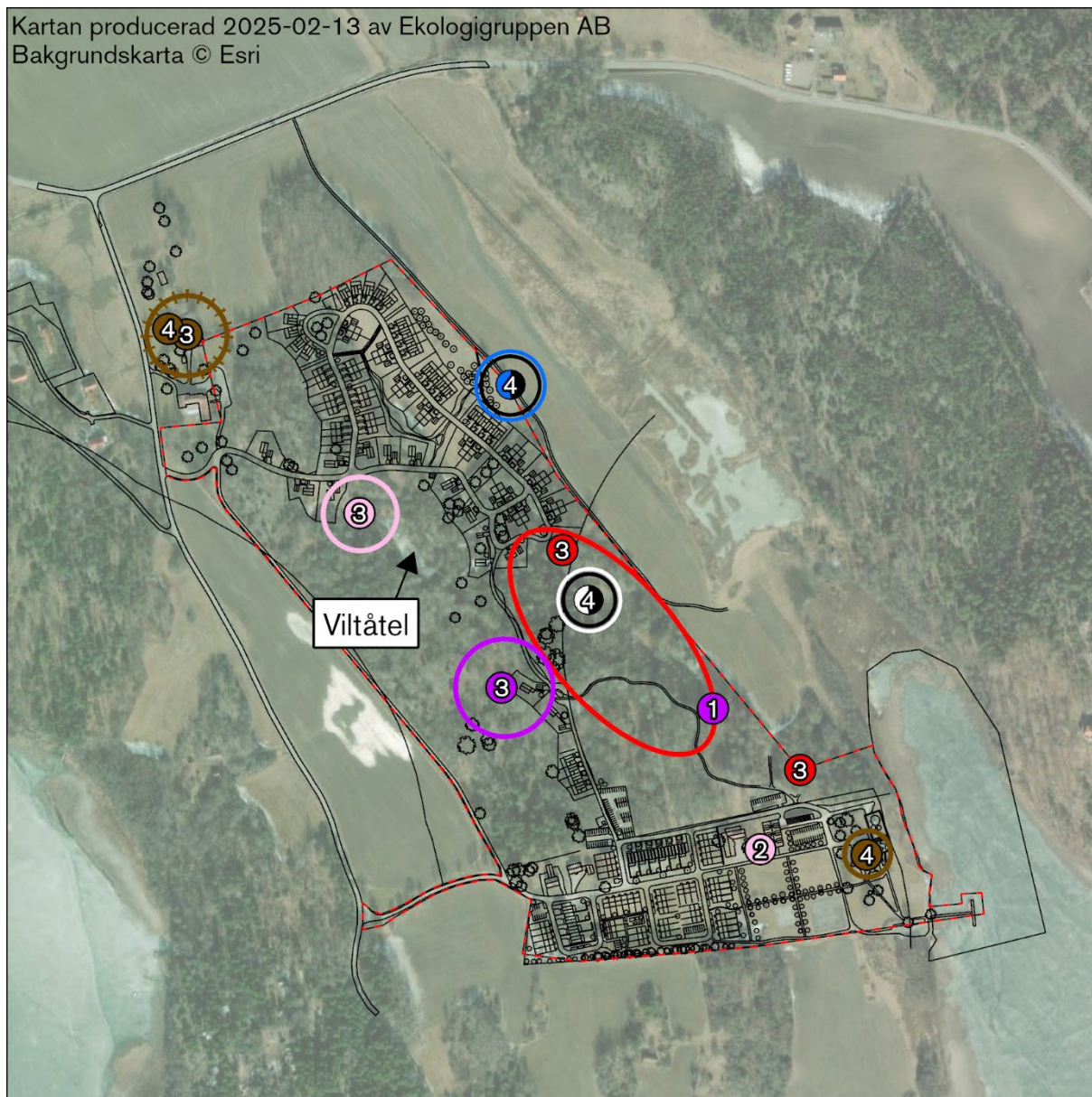
Revir, färg anger art

⊖ Konstaterad häckning

○ Trolig häckning

Figur 7. Observationer och avgränsade revir för gulsparv och gråkråka i förhållande till planerad bebyggelse.

Artskyddsutredning fågel Tammsvik, 2025

Figur 8. Observationer och avgränsade revir för björkrast, buskskvätta, rödvingetrast, svartvit flugsnappare, tornseglare och ärtsångare i förhållande till planerad bebyggelse. Reviren för björkrast, buskskvätta, rödvingetrast, svartvit flugsnappare och ärtsångare är endast möjliga.

Bedömning av påverkan på lokal population

Nedan sammanfattas bedömning av risk för påverkan på lokal population och därmed krav på att skyddsåtgärder genomförs.

Eftersom gällande lagstiftning trädde i kraft först i oktober 2022 finns ännu få rättsfall och domar. Det råder exempelvis en viss osäkerhet gällande vad som menas med begreppen störning respektive tillfredsställande population. De fåglar som identifierats i den aktuella fågelinventeringen är antingen rödlistade eller lokalt ovanliga. Enligt Naturvårdsverket bör sådana fågelarter prioriteras i artskyddsfrågor. Kommande rättsfall som prövar den nya lagen kommer i framtiden tydligare reda ut dessa begrepp.

Bland arter som berörs av detaljplanen bedöms den lokala populationen påverkas för arterna entita, gulsparv, stare och tornseglare. För dessa arter gäller, trots att de är förhållandevis vanliga, att den lokala och nationella populationen i dagsläget är i icke gynnsamt bevarandetillstånd. Populationerna är stadda under minskning och därmed medför det risk för utlösande av förbud att genomföra exploatering som riskerar att innebära att populationen ytterligare minskar. Av den anledningen är bedömningen att skyddsåtgärder behöver genomföras för att undvika att hamna i konflikt med artskyddsförordningen.

I rapporten ”Övervakning av fåglarnas populationstrender” (Green, M., Haas, F. & Lindström, Å. 2023) redovisas populationstrender för 224 svenska fågelarter. För vissa arter finns tidsserier som spänner över 25 år eller mer. Bland de arter som minskat tydligast i häckningstid nämns bland andra entita, gulsparv, stare och tornseglare.

För övriga arter görs bedömningen att den lokala populationen inte påverkas. Grönfinkens kraftiga minskning beror på en sjukdom som drabbat arten och sannolikt inte brist på lämpliga häckningsmiljöer. Grönfink, liksom gråkråka, häckar och födosöker ofta i människoskapade miljöer som parker, trädgårdar, kyrkogårdar och mindre skogsdungar. Göktyta, näktergal och stjärtmes är lokalt ovanliga men inte rödlistade. Arterna har haft en viss nedgång de senaste åren men de senaste trenderna visar på en försiktig ökning. Dessutom görs bedömningen att lämpliga miljöer kommer att finnas kvar i området även efter den nya markanvändningen. Svartvit flugsnappare har en stor lokal population och förlust av ett par bedöms inte försvåra upprätthållande av den lokala populationen på en tillfredsställande nivå. Arten har ökat med knappt 30% de senaste tio åren.

Störning under anläggningstiden

Under själva byggtiden innebär aktiviteterna i området en mycket påtaglig men tidsbegränsad störning för fåglarna. Buller och ständig mänsklig närvaro innebär sannolikt att en del av fåglarna inte kommer att häcka under den period som byggaktiviteterna pågår. Åtminstone för mer allmänt förekommande arter kan man dock förutsäga att de återkommer till området efter byggperioden, i den utsträckning området då fortsatt erbjuder lämpliga miljöer för arterna.

Ekologigruppen uppfattar att denna tillfälliga störning är av liten betydelse för arternas lokala populationer på några års sikt och därmed inte riskerar att utlösa förbud enligt artskyddsförordningen.

Osäkerheter i bedömningen

Det finns vissa generella osäkerheter vid bedömningen av en exploaterings påverkan på de arter som omfattas av en artskyddsutredning. Nedan presenteras de osäkerheter som bedöms relevanta i denna utredning.

En generell svårighet när det gäller bedömningen av risk för påverkan på en fågelart är bedömningen av storleken på artens lokala population och ifall denna har en tillfredställande nivå (se avsnitt om lagstiftning, Bilaga 1). Den lokala populationen ska utgå från att en population är isolerad genetiskt och/eller geografiskt. För många arter är avgränsning av, och därmed bedömning av storleken på den lokala populationen, mycket svårbedömd. Den lokala populationen antas i denna utredning schablonmässigt motsvara populationen i Stockholms län när det gäller kortflyttande arter och stannfåglar. När det gäller långflyttande arter används hela Sverige som schablon.

Skyddsåtgärder

Under denna rubrik presenteras förslag till skyddsåtgärder i syfte att förhindra att planen kommer i konflikt med artskyddsförordningen. Åtgärdsförslagen baseras på en genomgång av vilka fågelarter som förekommer i området och de arter: entita, gulsparv, stare och tornseglare, vars populationer bedöms riskera att påverkas av detaljplanen (Tabell 2). Vi utgår från att åtgärder behöver genomföras i sådan omfattning att de helt och hållet uppväger den förväntade negativa påverkan på lokal population som genomförandet av detaljplanen innebär.

Om de skyddsåtgärder som föreslås i denna artskyddsutredning genomförs är det Ekologigruppens bedömning att risken är liten för att detaljplanerna ska strida mot bestämmelserna i artskyddsförordningen.

Åtgärder för att undvika att döda fåglar och skada ägg och bon

I enlighet med artskyddsförordningen är det förbjudet att döda fåglar och att skada deras ägg och bon (Bilaga 1). För att inte riskera att utlösa detta förbud bör inte avverkning av träd och buskar, röjning och schaktning av växtlighet ske under fåglarnas häckningsperiod. Häckningstiden för fågelarter som förekommer i detaljplaneområdet infaller generellt mellan 15 mars och 15 augusti. Denna åtgärd gäller för samtliga inom området häckande fågelarter, det vill säga inte bara för de arter som är naturvårdsrelevanta.

Åtgärder för att uppfylla krav avseende störning av fåglar

I enlighet med artskyddsförordningen är det förbjudet att skada eller avsiktligt störa fåglar så att det finns en risk att en arts population inte längre kan upprätthållas på en tillfredsställande nivå (se vidare i Bilaga 1). För att uppfylla kravet behöver skyddsåtgärder genomföras så att planen inte förorsakar en sådan störning.

Till skillnad mot tidigare skrivningar i artskyddsförordningen finns det efter 2022-10-01 inte längre ett strikt skydd mot att skada fåglars fortplantningsområden. Fortplantningsområden och viloplatsar bedöms dock ändå vara skyddade i de fall det bedöms att populationen av en fågelart inte kan upprätthållas på en tillfredsställande nivå om den planerade exploateringen genomförs (SFS 2022:928, ASF 2007:845).

Under nästföljande rubrik redovisas en detaljerad utredning av entita, gulsparv, stare och tornseglare, det vill säga de arter som bedöms kunna påverkas negativt av detaljplanen.

Detaljerad utredning av naturvårdsrelevanta fågelarter

Detta avsnitt inleds med en kortare beskrivning av de naturvårdsrelevanta arter som bedöms kunna ha revir eller häcka inom inventeringsområdet och vars populationer bedöms riskera att påverkas av föreslagen detaljplan. I utredningen ingår beskrivning av arternas ekologi, deras förekomst i utredningsområdet, bedömning av detaljplanens påverkan. Utifrån slutsatserna kring detaljplanens påverkan anges vilka skyddsåtgärder som bedöms nödvändiga för att upprätthålla en tillfredsställande population och därmed undvika konflikt med artskyddsförordningen. Åtgärderna beskrivs utifrån målsättningen att de ska leda till förbättrade förutsättningar för arten i så pass stor utsträckning att förbättringen med god marginal väger upp detaljplanens förväntade negativa påverkan. Åtgärdsförslagen redovisas därefter i en sammanfattande tabell, Tabell 3.

Information om arternas ekologi har inhämtats från Artfakta (ArtDatabanken 2024), om status och trender från Sveriges fåglar (Wirdheim 2023), Övervakning av fåglarnas populationsutveckling (Green m. fl. 2023) och från Rödlistan 2020. Information om fågelarters förekomst i inventeringsområdet har inhämtats från databasen Artportalen (sökning 2004–2025) samt från muntlig kontakt med lokal ornitolog Bo Hellberg, januari 2025.

Entita (NT)

Ekologi

Entita (Figur 4) är en löv- och blandskogsfågel som föredrar ek- och hasseldominerade skogar och dungar. Även fuktiga skogar som alkärr med videsnår utgör en eftertraktad miljö för entitan (ArtDatabanken 2024).

Status/trend

Entita, som var ny på rödlistan 2020, missgynnas när varierade småmiljöer som skogsdungar, hagmarker och brynmiljöer försvinner. Även bristen på död ved och hålträd påverkar arten negativt. Arten missgynnas också av konventionellt skogsbruk genom minskad förekomst av risiga, flerskiktade skogar liksom av avverkning av lövträdsrika kantzoner (Skogsstyrelsen 2024). Entitans dåliga spridningsförmåga gör den känslig för fragmentering. Enligt Wirdheim 2023 har entita minskat med cirka 20% de senaste 10 åren och trenden är fortsatt nedåtgående. Arten är rödlistad som NT – nära hotad.

Förekomst i detaljplaneområdet

Två par entita hade revir i detaljplaneområdet under 2021. Båda reviren ligger centralt i detaljplaneområdet i de igenvuxna hagmarkerna. För det par som hade revir vid viltvattnet (Figur 6, Tabell 2) kunde häckning konstateras då vuxna fåglar sågs mata ungar.

Bedömning av exploaterings påverkan

Bedömningen är att båda paren kan påverkas av detaljplanen eftersom naturmark i anslutning till revir och häckningsplatser ianspråkats av den nya markanvändningen. Detta får till följd att livsmiljöerna minskar och fragmenteras.

Förslag på skyddsåtgärder

Skyddsåtgärder föreslås genomföras i kvarvarande naturmark i detaljplaneområdet.

- Eftersom entitan är en hålhäckare som inte själv kan hacka fram sitt hål är den beroende av miljöer som erbjuder naturliga hål. I många av våra skogar kan det antas att naturliga bohål är en begränsande resurs för hålhäckare. Entitan får då konkurrera om bohålen med till exempel talgoxe och blåmes som lever i samma miljöer. Eftersom entitan är underlägsen gentemot dessa arter, får den ofta hålla tillgodo med hål av dålig kvalitet. I syfte att skapa lämpliga bomiljöer för arten bör 16 holkar anpassade för arten sättas upp i kvarvarande naturmark i detaljplaneområdet. Man bör då tänka på att ha ett tillräckligt litet ingångshål ($\text{Ø}=26\text{--}28\text{ mm}$) för att utestänga talgoxar samt att sätta upp holkar parvis (5–10 m emellan) för att en holk ska finnas kvar när det dominanta blåmesparet tagit en holk (ArtDatabanken 2024). Spara alla befintliga hålträd i detaljplaneområdet så länge de inte utgör riskträd.
- Skada, genom ringbarkning, totalt tio träd spritt i områdets naturmark. Lämpliga träd att skada är till exempel asp, björk och sälg av klenare dimensioner. Skadan på trädet medför att död ved utvecklas snabbare. Det är också viktigt att spara alla stående och liggande döda träd.
- Entitan är trogen sitt revir och undviker att flyga över öppna partier i landskapet varför det är viktigt att bevara ansamlingar med träd, mindre dungar och trädridåer. Dessa miljöer kan tjäna som mellanlandningsstationer och förbättra förutsättningarna för spridning och förflyttning. Entita är beroende av gröna korridorer i vilka den kan förflytta sig säkert mellan områden för födosök under häcktid.
- Tills se att viltvattnet inte växer igen utan fortsätter att vara fuktigt/blött. Den blöta miljön innebär att träd dör snabbare vilket medför att stående död ved skapas.
- I de delar av detaljplaneområdet som ska sparas som naturmark bör röjning och gallring av träden ske med försiktighet, förutom i de miljöer där bete eventuellt återinförs. Dessa miljöer utgör viktiga häcknings- och födosökmiljöer för entitan och för andra förekommande fågelarter. Ung uppväxande gran bör gallras bort för att gynna lövträd. Gläntor och stråk kan skapas på utvalda platser i den igenväxta betesmarken för att öppna upp marken något och förhindra att marken växer igen totalt. Vindstilla halvöppna ytor kan gynna insekter och därmed många fågelarter. Så kallad ”städning” av naturmarken i form av bortröjande av buskar, lövträd och annan undervegetation bör göras med eftertanke.
- Undvik att skapa nya gång- och cykelvägar i den täta naturmarken. Kanalisera besökare längs befintliga vägar/stigar eller anlägg endast en väg.
- Behåll så många lövträd som möjligt. Spara al, asp, björk, ek, lind, lönn med mera. Plantera ersättningsträd av samma trädslag som de som avverkas.
- Även under kalla vintrar stannar entitan kvar inom sitt revir. För att underlätta födosök för entitan under kalla vintrar bör foderplatser med lämplig föda för arten placeras ut samt underhållas på minst fem platser i och i anslutning till reviren för entita. Ny genomförd forskning visar att fåglar med tillgång till fågelmatning vintertid har större förutsättning att klara infektioner (Watson H, 2023).

Gulsparv (NT)

Ekologi

Gulsparv häckar i olika typer av öppna miljöer med inslag av träd och buskar. Den är också vanlig på hyggen, kraftledningsgator och andra öppna eller halvöppna områden, dock helst i närheten av odlingsmarker (ArtDatabanken 2024).

Status/trend

Gulsparv var 2015 rödlistad i kategori VU-sårbar, men är i den senaste rödlistan (ArtDatabanken 2020) i hotkategori NT-nära hotad, vilket indikerar att populationsminskningen har avstannat en aning. Enligt Green m.fl. 2023 fortsätter den negativa trenden för gulsparv, vilket bekräftas av Wirdheim 2023.

Förekomst i detaljplaneområdet

Enligt Ekologigruppens observationer under inventeringen 2021 konstaterades tre par häcka i detaljplaneområdet och ett par strax utanför. Framförallt förekom gulsparv i de buskmarker som har uppstått efter att betet har upphört i området (Figur 7, Tabell 2).

Bedömning av exploaterings påverkan

Revir och boplatser för två av de fyra paren ligger i områden som planeras för ny bebyggelse. Av den anledningen görs bedömningen att skyddsåtgärder är nödvändiga att utföra för att undvika att detaljplanen strider mot artskyddsförordningen.

Förslag på skyddsåtgärder

Gulsparv häckade 2021 i miljöer som kommer att finnas kvar även efter den nya markanvändningen, men ytan av dessa miljöer kommer att minska. De åtgärder som bedöms nödvändiga sammanfattas i punktform nedan.

- En viktig födokälla för gulsparv och för många andra fågelarter är frön. Ängsmarker, fält och gräsmarker nyttjas under häckningstid för födosök. Även vintertid är dessa miljöer viktiga där kvarstående växter kan hysa frön och annan föda. Den öppna gräsytan direkt öster om den planerade bebyggelsen i nordost utgörs redan till viss del av ett oskördat fält. Denna yta föreslås förstärkas genom att så in havre och solrosor. Andra platser att plantera fröväxter på är längs vägar eller i öppna områden som inte kommer att bebyggas.
- Spara och utveckla brynmiljöer. Plantering av inhemska blommande och bärande träd och buskar, till exempel björk, lind, ek, oxel, rönn, en, hagtorn och nyponros. Denna åtgärd kan genomföras i den nordöstra delen i anslutning till det oskördade fältet (se föregående punkt).
- Åtgärder som att återinföra bete gynnar gulsparv och andra fågelarter men bedöms inte vara nödvändig att undvika att förbud enligt artskyddsförordningen utlöses. Se vidare under förslag "Förslag på ytterligare förstärkningsåtgärder".

Stare (VU)

Ekologi

Stare häckar oftast i grova träd med hål men kan också häcka i fågelholkar. Arten behöver en ganska varierad livsmiljö bestående av gräsmattor, åkrar, eller parker. Födosök sker oftast på marken och ibland långt ifrån boplatsen (ArtDatabanken 2024). Staren är rödlistad men är fortfarande tämligen vanligt förekommande i Stockholms län. Den har dock ett visst indikatorvärde för värdefulla och artrika naturmiljöer då den ofta häckar i gamla hålträd och är gynnas av ett varierat odlingslandskap.

Status/trend

Stare är rödlistad som VU-sårbar, på grund av en populationsutveckling som varit nedåtgående under en lång tid. De senaste 20 åren har populationen minskat med drygt 40% (BirdLife 2024).

Förekomst i detaljplaneområdet

I Tammsvik häckar arten i ihåliga ekar (vid herrgården) och i ihåliga äppelträd vid Villa Mälargården. Totalt konstaterades fyra par häcka i planområdet.

Bedömning v exploaterings påverkan

Exploateringen bedöms kunna påverka alla paren av stare om hålträden arten häckade i 2021 tas i anspråk.

Förslag på skyddsåtgärder

Under förutsättning att alla hålträd sparas och att det fortsättningsvis finns öppna gräsytor för födosök bedöms ingen påverkan ske.

- Om boträden avverkas bör staren fortsatta häckning säkerställas genom att 12 holkar lämpliga för arten sätts upp. Lämpliga platser för att sätta upp holkarna är i träd som växer i eller nära brynen mellan trädgångar och öppen mark, till exempel i anslutning till öppna miljöer i norra delen av detaljplaneområdet.
- Se till att det även efter den nya markanvändningen finns kortklippta gräsytor som staren kan födosöka på.

Tornseglare (EN)

Ekologi

Tornseglare häckar från Skåne till Lappland gärna under storkupiga tegelpannor eller i andra håligheter och nischer i byggnader. Majoriteten av tornseglarbeståndet är numera knutet till mänsklig bebyggelse medan en mindre andel häckar i mer ursprungliga miljöer, i första hand i gamla hackspethål och andra typer av håligheter i träd samt i klippskrevor. Tornseglare kan även häcka i holkar som placeras i högt läge under en takfot eller på en husgavel med fria inflygningsmöjligheter. Tornseglaren lever hela sitt liv i luften. Den enda period i livet som tornseglaren inte tillbringar i luften är under häckningen samt vid extremt dåligt väder då de kan klamra sig fast i trädgrenar, på husväggar eller klippbranter. Födan utgörs uteslutande av insekter samt små spindlar som driver fram i luften hängandes i spinntrådar.

Status/trend

Tornseglare är rödlistad i kategorin starkt hotad (EN) på grund av en kraftig populationsminskning. Under de senaste 20 åren har antalet häckande par minskat med över 40%. Rödlisteklassningen för tornseglare har successivt försämrats sedan år 2010 då den bedömdes som Nära hotad (NT). En orsak till tornseglarens tillbakagång är sannolikt brist på lämpliga boplatser. Moderna takläggningsmetoder innebär ofta att storkupiga tegelpannor ersätts av exempelvis plåttak eller platta betongpannor vilka inte ger några inflygningsmöjligheter för tornseglare. För de tornseglare som häckar i träd, främst i Norrlands inland, har situationen sannolikt försämrats till följd av minskad mängd äldre skog med hålträd. Andra tänkbara orsaker till den kraftiga populationsminskningen är en vikande tillgång till föda.

Förekomst i detaljplaneområdet

I Tammsvik konstaterades tornseglare häcka vid Villa Mälargården. Ytterligare tre möjliga revir förekom i inventeringsområdet, bland annat vid Tammsviks herrgård.

Bedömning av exploaterings påverkan

Exploateringen bedöms kunna påverka tornseglare om byggnaderna som arten häckade i 2021 rivs eller ersätts med annan bebyggelse.

Förslag på skyddsåtgärder

Under förutsättning att de byggnader där arten häckade 2021 bevaras bedöms ingen påverkan ske. För att ytterligare gynna den hotade arten bör de nya byggnaderna förses med holkar alternativt takpannor anpassade för tornseglare.

- Om husen rivs bör tornseglarens fortsatta häckning säkerställas genom att de nya byggnaderna förses med holkar alternativt takpannor anpassade för tornseglare.
- Det är viktigt att holkarna placeras högt, helst på minst 5 meters höjd över marknivå. Holkarna bör placeras under utskjutande husdelar, exempelvis under takfoten, för att de ska få visst väderskydd. Det måste finnas fria inflygningsmöjligheter riktade mot öppen mark. Behovet av fri inflygningsväg beror på att tornseglarna, när de anländer till boplatserna, susar direkt in i bohålet med hög hastighet (70 km/tim) och inte har någon möjlighet att väja för träd och buskar. Bona måste inredas med material från äldre fågelbon (till exempel starholkar) då tornseglaren enligt Ekologigruppens erfarenhet inte häckar i bon som inte redan använts av en annan fågel. Orsak till detta är att ungarna tvingas att motionera då det finns ohyra i bona, vilket gör att de får muskulatur för sin första flygtur och därmed överlever.

Sammanfattande tabell med föreslagna skyddsåtgärder

Tabell 3. Tabellen redovisar vilka arter som bedöms påverkas av detaljplanen och vilka förslag på skyddsåtgärder som syftar till att undvika att utlösa förbud enligt artskyddsförordningen. Förutsatt att nedan föreslagna åtgärder genomförs bedöms risken för att förbud utlöses som liten.

Art	Rekommenderade åtgärder för att påverkan ej ska uppstå
Entita (NT)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ I syfte att skapa lämpliga bomiljöer för arten bör 16 holkar anpassade för arten sättas upp i kvarvarande naturmark i detaljplaneområdet. ▪ Skada (ringbarka) totalt tio träd spritt i områdets naturmark. ▪ Tillse att viltvattnet inte växer igen och fortsättningsvis är fuktigt/blött. ▪ Behåll så många lövträd som möjligt. Spara al, apel, asp, björk, ek, lind och lönn.
Gulspurv (NT)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Spara och förstärk det oskördade fältet i nordost. Ytan förstärks genom att till exempel så in havre och solrosor. Andra platser att plantera fröväxter på är längs vägar eller i öppna områden. ▪ Spara och utveckla brynmiljöer. Plantering av inhemska blommande och bärande träd och buskar, till exempel björk, lind, ek, oxel, rönn, en, hagtorn och nyponros.
Stare (VU)	<p>Under förutsättning att alla hålträd sparas och att det fortsättningsvis finns öppna gräsytor för födosök bedöms ingen påverkan ske.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Om boträden avverkas bör starens fortsatta häckning säkerställas genom att 12 holkar lämpliga för arten sätts upp.
Tornseglare (EN)	<p>Under förutsättning att de byggnader där arten häckade 2021 bevaras bedöms ingen påverkan ske. För att ytterligare gynna den hotade arten bör de nya byggnaderna förses med holkar alternativt takpannor anpassade för tornseglare.</p>
Gulspurv (NT), stare (VU)	<p>Plantera ersättningsträd och buskar av samma trädslag som de som avverkas, till exempel oxel, rönn, havtorn, sötkörbär och enbuskar.</p>
Alla arter	<p>Undvik att göra många stigar eller GC-vägar, kanalisera besökare till enskilda stigar/vägar. Undvik fragmentering av naturmark.</p>

För övrigt förekommande fågelarter, det vill säga sådana arter som inte är naturvårdsrelevanta (Bilaga 3), föreslås inga skyddsåtgärder utöver åtgärder för att undvika att döda fåglar eller skada deras ägg eller bon. Dessa övriga arter kan ändå, i vissa fall, gynnas av de åtgärder som genomförs för ovanstående arter.

Förslag på ytterligare förstärkningsåtgärder

Med utgångspunkt i försiktighetsprincipen rekommenderar Ekologigruppen att förstärkningsåtgärder för biologisk mångfald, kopplat till fåglar, genomförs utöver rekommenderade skyddsåtgärder. Dessa åtgärder bedöms inte vara nödvändiga för att förhindra att planen kommer i konflikt med artskyddsförordningen men är gynnsamma för alla fågelarter i området. Flera av nedan föreslagna kompensationsåtgärderna kommer från EttElva Arkitekter.

- Gallra bort ung, uppväxande gran.
- Lämna liggande och stående död ved i hela området.
- Gröna tak på komplementbyggnader. Denna åtgärd gynnar insektsproduktion och i förlängningen fåglar och även fladdermöss.
- Plantering av buskar som gynnar pollinering.
- Framtagande av skötselplan som upprätthåller och stärker naturvärden.
- Återinför betesdjur i de delar som tidigare utgjorde betesmarker och som numera är täta snår. I de planerade betesmarkerna sker gallring och röjning så att markerna blir mer öppna (undanta naturvärdesobjekt 12, 17 och 19 i NVI, vilka har mer av skogskaraktär), enstaka träd och buskar sparas. I områden som inte planeras för bete undviks gallring förutom av ung, uppväxande gran. Arbete med att ta fram lämpliga ytor för gallring och röjning rekommenderas ske i samråd med ekolog i syfte att spara högre naturvärden.

Referenser

Tryckta källor

Bengtsson, K. & Green, M. 2013. Skånes Fågelatlas. SkOF, Vellinge. Skånes fågelatlas-den skånska häckande fågelfaunans utveckling enligt de båda atlasinventeringarna 1974–1984 och 2003–2009.

Ekologigruppen 2021a. Naturvärdesinventering i Tammsvik, Upplands-Bro kommun.

Ekologigruppen 2021b. Naturvårdsträd vid Tammsvik

Ekologigruppen 2021c. Fågelinventering i Tammsvik, Upplands-Bro kommun

Ekologigruppen 2024. Naturvärdesinventering i Tammsvik, Upplands-Bro kommun. Komplettering av NVI från 2021.

Lunds universitet 2023. Green M., Haas F., Lindström Å. Övervakning av fåglarnas populationsutveckling. Årsrapport för 2022.

Naturvårdsverket 2009. *Handbok 2009:2. Handbok för artskyddsförordningen. Del 1 – fridlysning och dispenser.* Stockholm: Naturvårdsverket.

Naturvårdsverket 2010. Manual för uppföljning i skyddade områden – Skyddsvärda fåglar. 2010-12-21. Kapitel förenklad revirkartering.

Naturvårdsverket 2012. Undersökningstyp: Fåglar: Revirkartering, generell metod. Version 1:1: 2012-06-21 (Författare Sören Svensson).

Naturvårdsverket 2022. Yttrande gällande Artskyddsutredningens betänkande SOU 2021:15 Skydd av arter-vårt gemensamma ansvar (M2021/01219). Ärendenummer NV-05619-21

Ottosson, U., R. Ottvall, J. Elmberg, M. Green, R. Gustafsson, F. Haas, N. Holmqvist, Å. Lindström, L. Nilsson, M. Svensson, S. Svensson, and M. Tjernberg. 2012. Fåglarna i Sverige – antal och förekomst. SOF, Halmstad.

SLU Artdatabanken. 2020. Rödlistade arter i Sverige 2020. SLU, Uppsala

Wirdheim, A. & Green, M. 2023. Sveriges fåglar 2022. – BirdLife Sverige – Sveriges Ornitologiska Förening, Halmstad.

Svensson. S. Et al., 1999. Svensk fågelatlas. Vår Fågelvärld, supplement nr 31.

Digitala källor

Artdatabanken 2024. Artfakta. Fakta om arter. <https://artfakta.se/artbestamning/> (Hämtad: 2024-09-18)

ASF 2007:845. Artskyddsförordning

Artportalen 2024. Artportalen, rapportsystem för arter. <http://www.artportalen.se> (Hämtad: 2024-09-18)

BirdLife 2012. SOF-Sveriges ornitologiska förening. Häckningskriterier. <http://birdlife.se/atlasinventering/hackningskriterier/>

SFS 2022:928 Svensk författningssamling

Svensk Fågeltaxering. Uttag 1998-2023. <http://www.fageltaxering.lu.se>.

Sveriges Riksdag 2022a. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/miljobalk-1998808_sfs-1998-808/#K8 (Hämtad 2023-10-19).

Sveriges Riksdag 2022b. Hänsynsreglerna. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/miljobalk-1998808_sfs-1998-808/#K2 (Hämtad 2023-10-19.)

Muntliga källor

Bo Hellberg. Lokal ornitolog. Samtal den 8 januari 2025.

Bilaga 1. Lagstiftning för fåglar

Under nedanstående rubriker redogörs för den lagstiftning som direkt, eller indirekt har bärighet på fåglar.

Miljöbalken

Bestämmelserna i miljöbalken syftar till att främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö. En sådan utveckling bygger på insikten att naturen har ett skyddsvärde och att människans rätt att förändra och bruka naturen är förenad med ett ansvar för att förvalta naturen väl (Sveriges riksdag 2022a).

Miljöbalkens hänsynsparagraf

Alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd är skyldig att skaffa sådan kunskap som behövs med hänsyn till verksamhetens eller åtgärdens art och omfattning för att skydda människors hälsa och miljön mot skada eller olägenhet (Sveriges riksdag 2022b).

Artskyddsförordningen

Regelverket kring artskydd regleras i Sverige genom artskyddsförordningen. Detta är en nationell lagstiftning som införlivar EU:s art- och habitatdirektiv, samt fågeldirektiv i svensk lagstiftning. Alla svenska fåglar är fridlysta enligt 4 §. Artskyddsförordningen är att se som en precisering av miljöbalkens hänsynsparagraf.

Artskyddsförordningen 4 § från och med oktober 2022

Det är förbjudet att:

1. avsiktligt fånga eller döda vilda fåglar
2. avsiktligt förstöra eller skada vilda fåglars bon eller ägg eller bortföra sådana fåglars bon
3. samla in vilda fåglars ägg, även om de är tomma
4. avsiktligt störa vilda fåglar, särskilt under deras häcknings- och uppfödningstid, om störningen saknar betydelse för att:
 - a) bibehålla populationen av fågelarten på en tillfredställande nivå, särskilt utifrån ekologiska, vetenskapliga och kulturella behov, eller
 - b) återupprätta populationen till denna nivå

Förbuden gäller inte jakt efter fåglar. I fråga om sådan jakt finns bestämmelser med motsvarande innebörd i jaktlagen (1987:259) och jaktförordningen (1987:905).

Naturvårdsverket anser att befintlig praxis gällande begreppet ”störning” innefattar försämringar eller förstörelse av fåglars fortplantningsområden (Naturvårdsverket 2022). I lagens mening bör således (enligt Naturvårdsverket) en sådan påverkan, som exempelvis ny bebyggelse utgör, tolkas in i förbudet mot störning i de fall störningen riskerar att förhindra att artens populationsnivå fortsatt kan bibehållas på en tillfredställande nivå.

Ekologigruppen bedömer att fågelarter som i denna rapport klassificeras som naturvårdsrelevanta oftast utgör sådana arter där hänsyn behöver tas för att bibehålla populationen av fågelarten på en tillfredställande nivå. Naturvårdsrelevanta arter omfattar följande kategorier:

- rödlistade arter
- arter listade i fågeldirektivets bilaga 1
- arter som uppvisar en negativ trend
- arter som har en liten lokal, regional eller nationell population

Se även faktaruta sidan 8.

Förbud mot att döda fåglar och att förstöra ägg och bon

Enligt Artskyddsförordningen är det förbjudet att avsiktligt döda alla vilt förekommande fågelarter samt att förstöra deras ägg och bon.

Förbud mot populationspåverkande störning

Enligt artskyddsförordningen att det är förbjudet att avsiktligt störa vilda fåglar om inte störningen saknar betydelse för att upprätthålla populationen av arten på en tillfredställande nivå eller att återupprätta populationen till en tillfredställande nivå (se faktaruta ovan). Om en sådan negativ påverkan kan förutses, kan i många fall verk samma skyddsåtgärder genomföras så att kontinuerlig ekologisk funktion upprätthålls och populationen därmed inte riskerar att minska. De åtgärder som kan vara aktuella är olika former av preventiva eller förbättrande åtgärder som är avsedda att begränsa eller helt motverka de negativa effekterna av en verksamhet eller åtgärd. Exempelvis kan en sådan åtgärd bestå av att skapa nya livsmiljöer eller höja kvaliteten på, eller i anslutning till, det aktuella utredningsområdet. Vid bedömningarna av påverkan på fågelarter som görs i denna artskyddsutredning har vi värderat den påverkan som uppstår genom att bebyggelsen i detaljplaneområdet förändrar områdets natur så att den långsiktigt inte längre ger samma förutsättningar för fåglarnas födosök och häckning som innan exploateringen.

Bilaga 2. Process vid artskyddsutredningar

Ekologigruppens bedömning av de krav som ställs på processen för artskyddsutredningar är att den behöver innehålla nedanstående moment:

Säkerställa ett noggrant underlagsmaterial

Krav på ett heltäckande kunskapsunderlag har höjts i och med de senaste domarna vilket nästan alltid ställer krav på att inventering av fåglar ska genomföras. Domar år 2021 indikerar att 10-12 inventeringstillfällen kan behövas genomföras i artrik skog i Syd- och Mellansverige under tidig vår till försommar. I vissa fall kan dock en inventering med färre besök ge tillräckligt hög kvalitet även om det medför en större osäkerhet.

Inrikta arbetet på att undvika dispens

För de flesta projekt som påverkar fåglar är det inte möjligt att få dispens eftersom projektet måste vara av "allt överskuggande allmänintresse" för att dispens ska kunna medges. Detta innebär att man måste planera projektet/planen så att dispenskraven inte utlöses.

Bedöm påverkan på skyddade arter

För skyddade arter (bland annat fåglar) ska en påverkansbedömning göras. Bedömningen måste gälla både byggtid och drifttid. Det är förbjudet att döda, skada eller störa skyddade arter.

Genomför skyddsåtgärder

Skyddsåtgärder krävs för att inte avsiktligt döda fågelindivider eller förstöra deras ägg eller bon. Det innebär exempelvis att avverkningar inte får genomföras under fåglarnas häckningstid. Åtgärder krävs vidare om ingrepp i en fågelarts livsmiljö medför en sådan störning att tillfredsställande population av en fågelart inte kan upprätthållas. Detta gäller i huvudsak för sällsynta arter eller arter som har minskande populationer.

Skyddsåtgärder ska generellt vara på plats och fungerande innan projektets genomförande.

Samråd med länsstyrelsen

Enligt Miljöbalken bör ett 12:6 samråd med länsstyrelsen hållas i de fall verksamheten riskerar att ett förbud enligt artskyddsförordningen utlöses. Vid planprocesser kan synpunkter istället erhållas i samband med samråd i planprocessen. Verksamhetsutövaren är alltid ansvarig för att artskyddsförordningen följs.

Bilaga 3. Icke naturvårdsrelevanta arter

I samband med inventeringen noterades en stor mängd mer vanligt förekommande fågelarter. Dessa arter redovisas i Tabell 1.

Den störning som detaljplanen kommer att innebära för dessa fågelarter bedöms sakna betydelse för upprätthållandet av dessa arters tillfredsställande populationsnivåer. Störningen på dessa arter bedöms därför som tillåtlig.

Tabell 1. Tabellen redovisar övriga fågelarter påträffade i området i samband med inventeringen, samt uppskattat antal par. Flera arter är noterade som förbiflygande och saknar arten lämpliga häckningsmiljöer i inventeringsområdet redovisas arten inte i tabellen.

Art	Bedömd häckstatus enligt svensk fågelatlas	Uppskattat antal par	Datum
Blåmes	Två konstaterade häckningar (två kullar).	13	22/4, 20/5, 29/5, 17/6
Bofink	Sex hanar håller revir, samt flera honor observerade. Möjligen fler par.	6	22/4, 20/5, 29/5, 17/6
Dubbeltrast	Möjligt revir centralt i området.	1	22/4, 20/5
Fasan	En hane hävdar revir centralt i området vid varje tillfälle.	1	22/4, 20/5, 29/5, 17/6
Gransångare	Två sjungande hanar centralt i området	2	22/4, 20/5, 29/5, 17/6
Grå flugsnappare	Sjungande hanar centralt i inventeringsområdet.	2	29/5, 17/6
Grönsiska	Ett möjligt revir centralt i området i barrblandskog med gran.	1	20/5, 17/6
Gärdsmyg	En hane hävdar revir centralt.	1	22/4, 17/6
Gök	En hane hävdar revir centralt i området	1	20/5, 17/6
Järnsparv	En sjungande hane centralt i inventeringsområdet.	1	22/4, 20/5
Kaja	Tre par häckar i ihåliga ekar och i taken vid Tammsvik.	3	22/4, 20/5, 29/5, 17/6
Koltrast	Flera konstaterade häckningar (flygga ungar) i området.	10	22/4, 20/5, 29/5, 17/6
Kungsfågel	Ett par centralt, en hane sjungande i sydväst och en i sydost.	3	22/4, 20/5, 29/5, 17/6
Lövsångare	Minst 9 revir med sjungande hanar i området.	9	20/5, 29/5, 17/6

Art	Bedömd häckstatus enligt svensk fågelatlas	Uppskattat antal par	Datum
Morkulla	Två individer (möjligen par) stöttes centralt i inventeringsområdet. Obs under häcktid. Möjligt revir.	1	17/6
Nötväcka	Ett revir i sydväst, ett centralt och ett i norr.	3	22/4, 20/5, 29/5, 17/6
Pilfink	3–4 par håller till vid Mälargården.	3-4	20/5, 29/5, 17/6
Ringduva	Bedömningen är att det häckar 5 par i området. Flera par bobyggande.	5	22/4, 20/5, 29/5, 17/6
Rödhake	Minst en konstaterad häckning vid viltäteln.	6	22/4, 20/5, 29/5, 17/6
Rödstjört	Ett par i söder, ett par med bo vid Mälargården och ett par längst i norr.	3	20/5, 29/5, 17/6
Steglits	En sjungande flyger mellan Mälargården och gårdarna vid Tammsvik.	1-2	22/4, 20/5, 29/5, 17/6
Stenknäck	Fyra par vid första besöket, därefter mer svårседda. En konstaterad häckning i området.	3-4	22/4, 20/5, 29/5, 17/6
Storskrake	Trolig häckning. I norr observerades en hane upprörd varnande. Sannolikt fanns en hona i bo i området.	1	20/5
Större hackspett	Ett par häckar centralt i området och ett i norr.	2	22/4, 20/5, 29/5, 17/6
Svarthätta	Som mest 16 sjungande hanar observerade 26/5. Flera honor i sällskap med dessa hanar.	16	20/5, 29/5, 17/6
Sädesärta	Två par (säkert revir) vid Tammsvik, ett möjligt revir vid Mälargården.	2-3	22/4, 20/5, 29/5, 17/6
Talgoxe	Två konstaterade häckningar (en kull och ett par bobygge).	13	22/4, 20/5, 29/5, 17/6
Taltrast	Troliga-säkra revir. Spridda i inventeringsområdet.	4-6	22/4, 20/5, 29/5, 17/6
Trädgårdssångare	Som mest 6 revirhävdande hanar 17/6.	6	20/5, 29/5, 17/6
Trädkrypare	Ett revir centralt-sydost.	1	22/4, 20/5, 29/5, 17/6
Trädpiplärka	Ett i norr och ett centralt.	2	20/5, 29/5, 17/6
Törnsångare	4 revirhävdande hanar i buskmarkerna centralt-norra delen av inventeringsområdet.	4	20/5, 29/5, 17/6

